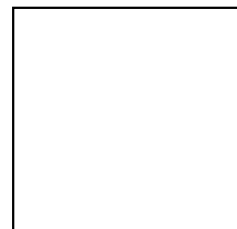

Textová časť

**Obnova vojenského cintorína z 1. sv.
vojny v B. Bystrici - Majeri**

SYLABUS

Vojenský hřbitov v Banské Bystrici Majer nepotřebuje nic víc, než být vidět. Jeho velikost, rychlost vzniku, pozdější zásahy do jeho prostoru jsou samy o sobě natolik silné, natolik dojemné, že nepotřebují estetizování. Nepotřebují nic jiného, než být.

KONTEXT

Prostor hřbitova je příkladem prostoru konfliktu. Od samého počátku až do dnešního dne. Sám vznik hřbitova byl výsledkem konfliktu – války. Dalšími konflikty byly pozdější zásahy do tohoto prostoru. Zavedení nové funkce (komunikace) se odehrálo bez jakéhokoliv pokusu korelace původní funkce (hřbitova) s novou. Projekt komunikace byl mírou zásahu do existujícího prostoru až barbarský. To stejné se týká nových – už současných zásahů, jak v severní části hřbitova (nespadající do prostoru soutěže), tak v části jižní (zahrádky).

Konflikt se netýká jen vojenského hřbitova. V prostoru konfliktu se nachází i funkce civilních hřbitovů. Například přístup k romskému hřbitovu je víceméně nemožný bez porušení pravidel silničního provozu.

Konflikt tu byl vždy přítomný. Je zde dnes, bude tu i v budoucnu. V současné funkcionálně-prostorové situaci není možné, aby to bylo jinak.

Z výše uvedených důvodů neexistuje způsob „korektního“ – neboli bezkonfliktního řešení funkcionálně-prostorových vztahů v tomto místě.

Jsme proto přesvědčeni, že kromě citlivého obnovení hřbitova, je nutné se srovnat s historií tohoto místa jako místa konfliktů. Pokusy o překrytí historie tohoto místa považujeme za chybné a nebezpečné.

STRUKTURA

Prostorová struktura (zvlnění terénu vyplývající jak z přirozené topografie terénu, tak z naspů nových komunikací) společně s rastrem hrobů tvoří téměř pre-Eisenmanovskou strukturu. Strukturu, kterou jsme se rozhodli vyzdvihnout a využít. Tato struktura však nemá být dominující jako u Eisenmana. Má zanikat, zarůstat v topografii. Architektura má být v tomto případě těžko registrovatelná a druhoplánová.

Podobně jako konflikt má být integrálně spojená s celkem, ale nemá být prvoplánová.

Struktura je přímým (neestetizovaným) vytáhnutím rastru hrobů s typologickým rozdělením na dva druhy architektonického přístupu.

První přístup se týká obnovy nezničených hrobů.

Navrhujeme obnovu všech hrobových míst, které je možné obnovit. Proces obnovy těchto hrobů je důležitým činem, který by měl být veden s citem a důkladností. Z tohoto důvodu navrhujeme celý proces natáhnout v čase, díky čemuž bude hřbitov přes několik let „živým“ památníkem. Návštěvník bude mít možnost stát se pasivním (z bezpečnostních a hygienických důvodů) účastníkem obnovy. Hroby budou postupně obnoveny tak, že celý volný prostor se jimi zaplní. To vše v rámci jedné rastrové struktury.

Každý hrob bude po obnově (není na rozhodnutí architekta, zda bude obnova spojená s exhumací pohřbeného) ohraničen ocelovým obrubníkem na roksorech, uvnitř kterého bude výsevem vysokých trav odlišen vnitřní prostor hrobu od vnějšího.

V první etapě by měly být obnoveny hroby tvořící prostorový celek s tou částí struktury, která vznikne v místech, kde hroby již neexistují. Obrubníky zbývajících hrobů, obnovených ve druhé etapě, budou ukončeny v úrovni terénu.

Návrh umožňuje umístění jmen na jednotlivé hroby. U vyšších obrubníků budou umístěny na svislých částech vyšších obrubníků, v případě obrubníků ukončených v úrovni terénu budou umístěny na vodorovných ocelových destičkách uvnitř hrobu.

Struktura obnovených hrobů bude mít svoje pokračování v druhém architektonickém přístupu zahrnujícím rastr již neexistujících, zničených hrobů. Zde struktura vychází přímo z historického rastru a reaguje v těchto fragmentech na topografii konfliktu. Vystupuje tam, kde konflikt hroby zničil, kde nové funkce (doprava, zahrádka) zdeformovaly originální topografii terénu. Zároveň struktura vytažením rastru nahoru ohradí vnitřní prostory hřbitova, ve kterých se zachovaly hroby, od hluku a emisí způsobených automobilovou dopravou. V této části budou jednotlivé „kostky“ struktury zhotovené jako konstrukce z ocelových rámu (jacklu 40x40 až 60x60) usazených na základových patkách. Ocelové rámy budou poté obloženy ocelovými deskami, natřenými strukturovaným nátěrem. Takto vzniklé kostky budou vyplněné zeminou a v horní části zarostlé vysokými travinami. (viz fragment struktury hrobů)

Struktura bude podpořena změnou uličního osvětlení (z důvodu nutnosti zmenšení světelného smogu) a dodatečným osvětlením parkového charakteru uvnitř hřbitova.

Rastr povrchu silnice a zatravněných okrajů je z bezpečnostních důvodů (bezpečnost dopravy, rozhledy, výhledy atd.) zvýrazněný pouze pomocí změny materiálu povrchu. Asfaltový povrch se odstraní (pouze svrchní vrstva) a vyplní se asfaltem s jiným zabarvením. Rozdíly materiálů budou subtilní, aby nenarušovaly bezpečnost silničního provozu, ale dostatečně výrazné, aby bylo čitelné umělecké gesto. To stejné se týká okrajů silnice, kde bude rastr zvýrazněný změnou zeleně (výsev vysokých trav).

Stejným způsobem bude zaznačená nejstarší část hřbitova na křižovatce na západ od terénu zadání.

FUNKCE

Hlavní vchod na terén hřbitova projektujeme v jiho-východním rohu, do kterého vede pěší stezka (dostupná též pro osoby s omezenou schopností pohybu), vedoucí z nově projektovaného parkoviště nacházejícího se na jihovýchodě terénu.

U vstupu do prostoru hřbitova je navržena ocelová stěna, zakrývající v tomto místě zahrádka. Na stěně se nacházejí základní informace týkající se hřbitova (historie místa, plán atd.)

Na protilehlé straně, v severo-východním rohu terénu, se nachází podlouhlý prostor ústředního pietního místa, otevírající se na vnitřní část hřbitova. Pietní místo je od západu vymezeno vyvýšenou částí struktury. Od severu a východu zalomená stěna z oceli cloní prostor od ulice. Tvar stěny navazuje na rastr hrobů. Vnitřní povrchy stěn budou pokryty jmény všech pohřbených vojáků. Zalomení stěn nám umožňuje rozdělení jmen podle různých klíčů (národnosti, vyznání atd.). Podzemní část pod pietním prostorem pojme prostor obsluhy hřbitova (technické a hospodářské prostory, toalety, malý expoziční prostor atd.). Z finančních důvodů bude tato část vykonána až

v poslední etapě investice a bude navazovat na pozemek 572, který bude v budoucnu fungovat jako parkový prostor s vysokou zelení. Díky tomu bude vojenský hřbitov ze tří stran odcloněn vysokou zelení (od východu novou zelení parku, od jihu zelení zahrádek, od západu existující zelení civilních hřbitovů), což odpovídá původním hranicím hřbitova.

PŘEDPOKLÁDANÉ NÁKLADY

Obnova hřbitova bude rozdělena na 3 etapy, přičemž předpokládané náklady na jednotlivé etapy budou následující (viz příloha - rozpočet):

1 ETAPA bude mít náklady v úrovni: 245 890,90 euro
(přípravné práce (likvidace křovin, kácení stromů), vyvýšená struktura včetně částečné obnovy hrobů, struktura v silnici a při okrajích, přístupová pěší stezka, informační vstupní zeď, zeď vymezující ústřední pietní prostor, dočasná úprava terénu)

2 ETAPA bude mít náklady v úrovni: 84 494,06 euro
(obnova zbývajících hrobů, finální úprava terénu (trávník s pochozími kameny), parkoviště)

3 ETAPA bude mít náklady v úrovni: 265 521,57 euro
(podzemní výstavní prostor a zázemí, park na pozemku č.572, změna veřejného osvětlení a nové osvětlení hřbitova)

CELKEM všechny etapy: 595 906,50 euro

RESUME

Projekt umožňuje různé úrovně vnímání. Z větší vzdálenosti, nebo při rychlém míjení terénu, struktura funguje jako výrazný znak v krajině. Podtrhuje výjimečnost místa bez doslovné symboliky. Reaguje na hřbitov jako takový, i na jeho 100 letou historii. Využívá konflikt funkcí k umocnění uměleckého efektu.

Při bližším kontaktu vytváří různé druhy prostoru (otevřené, uzavřené, dynamické i statické, kontemplační, shromažďovací, parkové) . Z jedné strany odcloní vnitřní prostory od obtěžujícího sousedství (ulice, zahrádky), z druhé strany se otevírá na okolní krajinu – např. vyvýšená část struktury v jihovýchodním rohu oslabuje relace se sousedními zahrádkami a zároveň zvýrazňuje otevření výhledu na Starou Kopu. Struktura také pomáhá uzavřít prostory civilních hřbitovů.

Architektura památníku má zaniknout v topografii, což znamená, že může stárnout bez negativního vlivu na jeho fungování a vzhled. Přímo naopak. Čím víc bude zarostlá, zakrytá, zestárlá, tím silnější bude efekt celku.

ROZPOČET - 1. ETAPA

"HROBY" - VELKÉ KOSTKY

1) zemní práce

1.1 sejmutí ornice, přemístění do 50 m 2000x800 =1,6m x 0,2= 0,32m3	m3	x 3,07	= 0,98
1.2 ruční vrтанé výkopy (4x Ø300mm, hloubka 600mm) 4x 0,169 m2 =0,67m3	m3	x 16,20	= 10,85
1.3 zásyp jam, rýh, šachet se zhuťněním 1,84m3	m3	x 3,26	= 6,02
1.4 podklad z kam.drceného 32-63 s výplň.kamen. 10 cm - 1,6m2	m2	x 3,76	= 6,01
1.5 geotextilie FILTEK 300 g/m2 š. 200cm 100% PP - 7,68m2	m2	x 0,87	= 6,68
1.6 výsev - hydroosev - 1,6m2	m2	x 2,39	= 3,82

2) základy

2.1 beton základových pasů prostý C 16/20 (4x Ø300, hloubka 700mm) 4x 0,269 =0,79m3	m3	x 80,23	= 85,84
---	----	---------	---------

3) konstrukce zámečnické

3.1. atypické ocelové konstrukce, 100 - 250 kg/kus 325,43 (ocelový plech černý tl.4-6mm, jakl 60/60/4-40/40/3) jakl 2x 2,10+2x1,98+4x0,66+4x0,838+2x0,454 = 15,06mb x5,23=78,76kg plech 1520 m2 / 266 =5,71x 43,2kg =246,67 kg	kg	x 2,05	= 667,13
---	----	--------	----------

4) nátěry

4.1 nátěr synt. konstr. 2x lak 6,67	m2	x 2,11	= 14,07
celkem:			= 801,41
x226			= 181 118,66 euro

"HROBY" - MALÉ KOSTKY (bez ceny exhumace)

5) zemní práce

5.1 sejmutí ornice, přemístění do 50 m 2000x800 =1,6m x 0,2= 0,32m3	m3	x 3,07	= 0,98
5.2 zásyp jam, rýh, šachet se zhuťněním 0,84m3	m3	x 3,26	= 2,73
5.3 geotextilie FILTEK 300 g/m2 š. 200cm 100% PP - 4,40m2	m2	x 0,87	= 3,82
5.4 výsev - hydroosev - 1,6m2	m2	x 2,39	= 3,82

6) obrubníky

6.1 obrubník ocelový na roksorech (plech 8mm) , vysky do 500mm 5,6	mb	x 24,20	= 135,52
celkem:			= 146,87
x144			= 21 149,28 euro

"HROBY" - NA HRANĚ

(celkem 121m2)

7) zemní práce

7.1 sejmutí ornice, přemístění do 50 m 2000x800 =121 x 0,2= 2,42m3	m3	x 3,07	= 74,294
7.2 geotextilie FILTEK 300 g/m2 š. 200cm 100% PP - 124 x1,4 = 169,4m2	m2	x 0,87	= 147,78
7.3 výsev - hydroosev - 121m2	m2	x 2,39	= 289,19

8) konstrukce zámečnické

8.1 obrubník ocelový na roksorech (plech 10mm) vysky 150mm =261	mb	x 15,38	= 4 014,18
celkem:			= 4 525,44 euro

"HROBY" - NA SILNICI

9) úpravy asfaltových povrchů (frézování hran, odstranění povrchu tl. 5cm, nová pokládka asfaltového povrchu)

celková plocha 246,90	m2	22,50	= 5 555,25 euro
-----------------------	----	-------	-----------------

TERÉNNÍ ÚPRAVY

10) Likvidace náletů a křovin lesní frézou plocha 6154m2 x 50% 3077	m2	0,17	= 523,09 euro
11) kácení stromů odhad			= 961,53 euro
12) úprava terénu 4674,50	m2	0,76	= 3 552,62 euro
13) stezka od parkoviště (hansegrand)			
13.1 sejmutí ornice, přemístění do 50 m 2000x800 =10m x 0,2= 0,2m3	m3	x 3,07	= 0,61
13.2 podklad z kam.drceného 0-32 12 cm	m2		= 3,96
13.3 HanseGrand Robust tl.40mm	m2		= 7,72
celkem 13):			= 12,29
6,0172,41mx1,2 86,89	m2	12,29	= 1 067,87 euro
celkem:			= 6105,11 euro

PLECHOVÉ ZDI

14) zemní práce

11.1 ruční vrtné výkopy (24x Ø300mm, hloubka 800mm) 24x 0,226 m2 =5,42 m3 x 16,20 = 87,80

15) základy

2.1 beton základových pasů prostý C 16/20 (4x Ø300, hloubka 800mm) 24x 0,226 =5,43 m3 x 80,23 = 435,64

16) konstrukce zámečnické

3.1. atypické ocelové konstrukce, 100 - 250 kg/kus 7157,09 kg x 2,05 = 16 506,78

(ocelový plech černý tl.6mm, jakl 60/60/4)

jackl 28x3,4 + 60,9x3 = 277,8mb x5,23 =1452,89kg

plech 126,2m2 x 45,2kg =5704,2 kg

17) nátěry

4.1 Nátěr synt. konstr. 2x lak 252,4 m2 x 2,11 = 532,56
celkem: = 15 728,04 euro

celkem:

= 234 181,80 euro

rezerva 5%

= 11 709,09 euro

CELKEM 1.etapa:

= 245 890,90 euro

ROZPOČET - 2. ETAPA

"HROBY" - (bez ceny exhumace a bez tabulky se jménem pohřbeného)

18) zemní práce

5.1 sejmutí ornice, přemístění do 50 m 2000x800 =1,6m x 0,2= 0,32m3 m3 x 3,07 = 0,98

5.2 zásyp jam, rýh, šachet se zhutněním 0,84m3 m3 x 3,26 = 2,73

5.3 geotextilie FILTEK 300 g/m2 š. 200cm 100% PP - 4,40m2 m2 x 0,87 = 3,82

5.4 výsev - hydroosev - 1,6m2 m2 x 2,39 = 3,82

19) obrubníky

6.1 obrubník ocelový na roksorech (plech 8mm) , vysky do 150mm 5,6 mb x 19,20 = 107,52

celkem: = 118,87

x298 = 35 423,26 euro

20) založení trávníků s pochozími přírodními kameny (včetně uložení kabelů budoucího osvětlení)

celková plocha 4173,86 x 30% 1252,15 m2 23,07 = 28 887,28 euro

21) parkoviště

14.1 podklad ze štěrkopísku po zhutnění tloušťky 10 cm 361,38 m2 2,88 = 1 040,77

14.2 podklad z kam.drceného 32-63 s výplň.kamen. 15 cm 361,38 m2 5,62 = 2 030,95

14.3 kladení dlažby tl. 8 cm do drtě tl. 5 cm 361,38 m2 12,46 = 4 502,79

14.4 podklad z kameniva drc. fr.16-32mm po zhutnění tloušťky 15 cm 361,38 m2 5,65 = 2 041,79

14.5 dlažba napr.TETRAGO GODELMAN nativo 20/20/8cm 361,38 m2 14,42 = 5 211,09

14.6 obrubník betonový 300/300mm 67,1 mb 49,86 = 1332,60

celkem: = 16 159,99 euro

celkem:

= 80 470,53 euro

rezerva 5%

= 4 023,52 euro

CELKEM 2.etapa:

= 84 494,06 euro

ROZPOČET - 3. ETAPA

22) podzemní výstavní prostor a zázemí

odhad 571,95 m3 307,69 = 175 983,29 euro

23) park na pozemku par.č. 572

odhad 3740 m2 20,56 = 76 894,40 euro

24) změna veřejného osvětlení ulic a nové osvětlení hřbitova a parků

odhad = 32 000 euro

celkem:

= 284 877,69 euro

rezerva 5%

= 14 243,88 euro

CELKEM 3.etapa:

= 299 121,57 euro

CELKEM všechny etapy:

= 629 506,53 euro